

Розробники програми:

_____ старший викладач _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

_____ Звягіна Ірина Никифорівна _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

(підпис)

Програма ухвалена на засіданні кафедри публічного права.

Протокол від «___» _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри _____

(прізвище та ініціали)

(_____
(підпис)

«___» _____ 20__ року

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» складена відповідно до освітньо-професійної підготовки бакалавр напряму (спеціальності) 6.030401 «Правознавство».

Цикл, до якого належить навчальна дисципліна: нормативна.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правова система, яка склалася в Стародавньому Римі та регулювала відносини між приватними особами в межах Римської держави. Проводячи аналогію з сучасними юридичними дисциплінами, цю сферу можна виділяти як приватне (цивільне) та торгове права, а також цивільний процес.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Основи римського приватного права» вивчається паралельно з предметами «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», вона є необхідною передумовою подальшого засвоєння галузевих, спеціальних прикладних юридичних дисциплін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких кредитних модулів:

- Кредитний модуль 1. Основи римського приватного права

1. Мета і завдання навчальної дисципліни:

1.1. **Метою вивчення дисципліни** в обсязі, передбаченому програмою, є ознайомлення студентів з цивільним правом Стародавнього Риму, юридичною термінологією, основними поняттями та положеннями, а також підготовка студентів до вивчення сучасного цивільного права.

1.2. Основними завданнями вивчення «Основи римського приватного права» є: постановка понятійного і категорійного апарату студентів юристів, розуміння співвідношення і взаємозв'язку окремих державно-правових категорій та понять, системних взаємозв'язків усіх явищ державно-правової дійсності; підготовка до вивчення загально професійних та спеціальних юридичних дисциплін; розвиток у студентів навичок порівняльного державознавства та

проведення на основі узагальнення закономірностей, засвоєних у ході вивчення історико-правових дисциплін; формування основ професійного право розуміння і правової культури майбутніх юристів на основі теоретичного аналізу усіх державно-правових явищ.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- основні правові інститути римського приватного права;
- юридичну термінологію римського приватного права;
- основні поняття та положення римського приватного права;
- значення римського приватного права для формування сучасної цивілістичної науки.

вміти:

- самостійно працювати над літературою та джерелами римського приватного права;
- проводити аналогії між римським правом та сучасним цивільним правом;
- правильно та чітко формулювати свою думку в усній та письмовій формі;
- самостійно поглиблювати свої знання.

досвід:

- формування творчого ставлення у студентів до ґрунтовного застосування правових дисциплін;
- розвиток розуміння права, його сутності та духу;
- формування професійного юридичного праворозуміння.

2. Структура навчальної дисципліни.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 години/ 2 кредити ECTS.

Навчальна дисципліна «Основи римського приватного права» містить 1 кредитний модуль:

1. Основи римського приватного права

Форма навчання	Семестрові (кредитні) модулі	Всього кредитів/годин						Семестрова атестація
			лекції	Практичні заняття	СРС	реферати	Курсова робота	
Денна	Всього	2/60	18	18	24			
	1	2/60	18	18	24			залік
Заочна	Всього	2/60	6	2	52			
	1	2/60	6	2	52			залік

3. Зміст навчальної дисципліни.

Кредитний модуль 1.

Розділ 1. Загальна частина

Тема 1.1. Поняття, предмет, система римського приватного права

Поняття системи права та правової системи. Відмінність та взаємозв'язок цих понять.

Поняття римського права. Ознаки римського права: нормативність; встановлення або санкціонування норм поведінки державою; загальнообов'язковість норм права; охорона і забезпечення права державою.

Поділ римського права на приватне та публічне. Теорії поділу права на публічне та приватне.

Поняття приватного права. Поняття римського приватного права. Відмінність між сучасним цивільним правом та римським цивільним правом.

Основні системи римського цивільного права: цивільне право, право народів, преторське право.

Поняття та ознаки системи цивільне право.

Поняття, ознаки та історичні передумови виникнення права народів.

Роль преторів у формуванні системи преторського права. Предмет регулювання преторського права.

Тема 1.2. Історичне значення та джерела римського приватного права

Поняття та види джерел римського права.

Форми вираження державної волі в Стародавньому Римі. Звичаї. Закони XII таблиць.

Види законів в Стародавньому Римі:

- 1) постанови народних зборів;
- 2) сенатус-консульти;
- 3) конституції імператорів.

Постанови народних зборів, порядок прийняття постанов.

Сенатус – консульти – головна форма законодавства в I – III ст.

Імператорські конституції, їх види: едикти, декрети, рескрипти, мандати.

Едикти преторів – найпоширеніша форма римського права в період республіки.

Діяльність римських юристів. Визначні римські юристи: Папініан, Павел, Ульпіан, Гай, Модестін. Прийняття закону „Про цитування юристів”.

Історичне значення римського приватного права для розвитку сучасного цивільного права, цивільного законодавства, цивільної науки.

Поняття рецепції римського права, тобто відродження системи права, яка існувала раніше. Мета і кінцевий результат рецепції. Форми, види і типи рецепції римського права.

Передумови рецепції римського права у Візантійській імперії. Кодифікація Юстиніана. Поняття кодифікації. Кодекс Юстиніана – це кодифіковані імператорські конституції.

Дигести або Пандекти – це компіляція праць римських юристів.

Інституції Юстиніана – це компіляція Інституцій Гая.

Новели – імператорські конституції, які не ввійшли у Кодекс Юстиніана. *Corpus jurist civilize* та його складові частини.

Рецепція римського права у Західній Європі. Школи глосаторів та коментаторів. Створення Цивільного кодексу Франції 1804 р. Та Цивільного кодексу Німеччини 1900 р.

Римського право в Російській імперії. Рецепція римського права в СРСР та незалежній Україні.

Тема 1.3. Захист цивільних прав

Виникнення державного суду. Стадії виникнення державного суду.

Поняття судового процесу як діяльності суду по здійсненню правосуддя.

Поділ судового процесу на цивільний та кримінальний.

Поняття цивільного процесу. Учасники цивільного процесу: розгляд справи у претора, розгляд справи в суді. Мета розгляду справи у претора – підготовка справи до розгляду справи в суді. Мета розгляду справи в суді – розгляд справи по суті.

Види судових позовів: легісакційний, формулярний, екстраординарний, посткласичний.

Особливості розгляду справи в легісакційному процесі. Поняття віндикації.

Розгляд справи в формулярному процесі. Складові частини формули. Роль претора у створенні правових норм.

Особливості розгляду справи в екстраординарному процесі. Відміна стадії розгляду справи у претора.

Особливості пост класичного судового процесу: введення державного мита за розгляд справи в суді, поняття презумпції, переваги письмових доказів над усними.

Поняття позову, види позовів: речовий та абсолютний. Позов „суворого права” та „доброї совісті”. „Прямий позов” та „зворотній позов”. Позови за аналогією, позови з фікцією.

Поняття позовної давності та законних строків, відмінність між ними. Позовна давність – це строк для захисту порушеного права в суді. Законні строки погашали не тільки право на захист, але й саме матеріальне право. Перерва перебігу позовної давності, призначення перебігу позовної давності, наслідки спливу позовної давності.

Спеціальні засоби преторського захисту – це різноманітні форми непозовного захисту. Види засобів преторського захисту: інтердикти, стипуляція, введення у володіння, реституція.

Інтердикти – це розпорядження претора забороняти здійснення протиправних дій.

Стипуляція – обіцянка заплатити певну суму або зробити щось у відповідь на конкретно поставлене питання.

Введення у володіння здійснюється для забезпечення схоронності певного майна.

Реституція – поновлення первісного стану.

Тема 1.4. Особи

Поняття правосуб'єктності. Правосуб'єктність визначалася такими станами: 1) статус свободи; 2) статус громадянства; 3) статус сімейного положення. Склад правосуб'єктності: 1) цивільна правоздатність; 2) цивільна дієздатність.

Суб'єкт цивільних правовідносин. Поняття правоздатність. Момент виникнення та припинення правоздатності. Обмеження правоздатності.

Зміст цивільної правоздатності:

- 1) право брати законний римський шлюб;
- 2) право торгувати (бути власником майна, здійснювати цивільно-правові правочини, бути спадкоємцем та спадкодавцем, вести спори в суді).

Поняття цивільної дієздатності, тобто здатності самостійно здійснювати юридично значимі дії. Випадки обмеження дієздатності за віком, фізичним та психічним станом та у деяких інших випадках.

Поняття опіки та піклування, відмінність між ними. Повноваження опікунів та піклувальників. Призначення та припинення опіки та піклування.

Диференціація фізичних осіб в Стародавньому Римі: римські громадяни, перегріни, латини, вільновідпущеники, колони. Правове положення різних верств населення. Правове положення рабів. Сутність рабського пекулія.

Поняття та ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб в Стародавньому Римі. Припинення юридичних осіб.

Тема 1.5. Сімейні правовідносини

Історичні передумови виникнення сім'ї в Стародавньому Римі.

Сім'я – це заснуване на шлюбі чи кровному спорідненні об'єднання осіб, пов'язаних спільністю побуту, взаємною допомогою та моральною відповідальністю.

Види сім'ї: агнатська, когнатська.

Особи свого права та особи чужого права.

Кровне споріднення. Родичі по прямій лінії споріднення, родичі по боковій лінії споріднення.

Рідні брати і сестри, єдиноутробні брати і сестри, єдинокровні брати і сестри, зведені брати і сестри.

Поняття шлюбу та його види.

Законний римський шлюб, його види. Умови вступу в законний римський шлюб. Припинення шлюбу.

Шлюб між переґрінами та іншими вільними, які не мали права вступати в законний римський шлюб.

Поняття конкубінату.

Особливості та майнові відносини подружжя в шлюбі з чоловічою владою та в шлюбі без чоловічої влади.

Шлюбно-правові інститути: посаг та дарування з боку чоловіка.

Правові відносини батьків і дітей. Інститут батьківської влади. Зміст батьківської влади. Способи встановлення батьківської влади: узаконення і усиновлення. Відмінність між цими способами.

Способи припинення батьківської влади: а) смерть батька чи дітей; б) звільнення з-під батьківської влади шляхом емансипації.

Особисті та майнові відносини між матір'ю та дітьми, між батьком та дітьми.

Розділ 2. Речове право

Тема 2.1. Поняття та види речових прав

Поняття речового та зобов'язального права. Відмінність між цими поняттями.

Поняття речей. Річ – це певна частина природи, яка має певну цінність для її власника.

Види речей. Речі манципні та неманципні. Особливості відчуження манципних речей. Речі тілесні і речі безтілесні. Речі рухомі і речі нерухомі. Речі, що знаходяться в цивільно-правовому обігу, і речі, вилучені з обігу. Речі родові та індивідуально-визначені. Речі подільні і речі неподільні. Речі споживчі і речі не споживчі. Речі прості і складні.

Юридичне значення поділу речей на певні види.

Поняття плодів та доходів.

Майно - це сукупність прав та обов'язків власника.

Тема 2.2. Володіння

Виникнення володіння в Стародавньому Римі.

Поняття володіння, поняття права володіння, відмінність між цими поняттями. Володіння – це фактичне володіння річчю, поєднане з наміром вважати її своєю.

Поняття держання. Держання – це фактичне володіння річчю без наміру вважати її своєю.

Об'єктивний та суб'єктивний елементи поняття володіння.

Поділ володіння на законне та незаконне.

Види законного володіння. Прекаріум – це надання власником з певною метою свого майна іншим особам у тимчасове та безоплатне користування.

Секвестр – передача спірної речі третій особі на зберігання до винесення судового рішення. Володіння власника речі.

Види незаконного володіння: добросовісне і недобросовісне. Правовий режим добросовісного та недобросовісного володіння.

Способи набуття законного володіння:

а) первісні (захват нічийних речей, переробка речей, набуття за давністю, змішування і злиття, прирощення);

б) похідні (купівля-продаж, позика, дарування, спадкування).

Способи набуття незаконного добросовісного володіння. Способи набуття незаконного, недобросовісного володіння. Припинення володіння. Захист володіння. Володіння захищалося за допомогою преторських інтердиктів. Посесійний та петиторний захист. Захист законного та незаконного володіння.

Види інтердиктів:

1) інтердикти про утримання наявного володіння;

2) Інтердикти для повернення втраченого володіння.

Тема 2.3. Поняття та види права власності

Виникнення і розвиток інституту права власності в Стародавньому Римі.

Право власності – це виключене право особи володіти, користуватися і розпоряджатися майном.

Зміст права власності полягає у сукупності правоможностей власника:

- 1) права володіння;
- 2) права користування;
- 3) права розпорядження.

Право володіння – це правоможність власника, яка полягає в тому, що власник має право фактично володіти річчю.

Право користування полягає в тому, що власник має право вилучати з речі її корисні якості, одержувати доходи.

Право розпорядження полягає в тому, що власник міг визначити юридичну та фактичну долю речі.

Види права власності: квіритська власність, преторська власність, власність перегринів, провінційна власність.

Поняття спільної власності. Порядок володіння, користування та розпорядження спільною власністю. Порядок розпорядження часткою права спільної власності.

Право переважної купівлі частки права спільної власності.

Тема 2.4. Набуття, припинення та захист права власності

Способи набуття права власності. Титули набуття права власності.

Поділ способів набуття права власності на первісні та похідні. При первісних способах набуття право власності виникає, вперше. Похідні способи набуття права власності ґрунтуються на праві попереднього власника.

До первісних способів набуття права власності належить: захоплення нічийних речей, знахідка скарбу, переробка речей, набуття права власності за давністю володіння, приєднання речей, змішування речей.

Основні способи похідного набуття:

- 1) договір між відчужувачем та набувачем речі;
- 2) перехід майна у спадщину.

До титулів набуття права власності належали: а) манципація – символічний акт передачі речі; б) поступка правом - уявний судовий процес; в) традиція – проста передача речі.

Підстави припинення права власності.

Захист права власності здійснювався за допомогою судових позовів. До них належить віндикаційний позов, прогібіторний позов, публіціанський позов.

Віндикація – витребування своєї речі власником, що не володіє, від власника, що володіє.

Негаторний позов застосовується для усунення перешкод, що заважають власнику здійснювати своє право власності.

Тема 2.5. Права на чужі речі

Виникнення прав на чужі речі. Поняття прав на чужі речі. Зміст прав на чужі речі. Види прав на чужі речі: сервітути, емфітевзис, суперфіцій, застава.

Сервітут – це право користування чужою річчю в одному або кількох відношеннях. Поділ сервітутів на земельні та персональні. Види земельних сервітутів: сільські та міські. Види сільських сервітутів. Види міських сервітутів.

Персональні сервітути. Відмінність між земельними та персональними сервітутами.

Види персональних сервітутів:

- 1) узуфрукт – право користуватися та отримувати прибутки з чужої неспоживчої речі;
- 2) узус – право користуватися чужою річчю без отримання прибутків;
- 3) хабітаціо – право користуватися чужими рабами або тваринами.

Набуття, втрата та захист сервітутів.

Поняття емфітевзису та суперфіцію. Загальні риси та відмінності між цими поняттями.

Заставне право. Поняття застави, зміст застави, формами застави:

- 1) фідучійна угода;
- 2) ручна застава;
- 3) іпотека.

Відмінність між цими формами застави.

Розділ 3. Zobов'язальне право

Тема 3.1. Поняття, зміст, підстави, виникнення, види zobов'язань

Поняття zobов'язального права. Відмінність між речовим та zobов'язальним правом.

Zobов'язальне право – це правові відносини, внаслідок яких одна сторона (кредитор) має право вимагати, щоб друга сторона (боржник) що-небудь зробила, дала, надала.

Сторони в zobов'язанні. Зміст zobов'язання – дати, надати, зробити.

Поділ zobов'язань на односторонні та двосторонні.

Підстави виникнення zobов'язань. Факти, юридичні факти. Поділ юридичних фактів на події та дії.

Правомірні та неправомірні дії.

Правочини – це правомірні дії, спрямовані на досягнення певного правового результату. Види правочинів: односторонні та двосторонні.

Поняття договору. Поділ договорів на односторонні та двосторонні.

Неправомірні дії, їх види

Цивільні правопорушення. Їх види: договірні та позадоговірні. Поняття делікту.

Договірні та позадоговірні zobов'язання.

Сторони в зобов'язанні. Поділ зобов'язань на часткові і солідарні.
Субсидіарні зобов'язання. Активні та пасивні зобов'язання.

Заміна сторін у зобов'язанні. Новація – оновлення зобов'язання шляхом передачі кредитором свого права вимоги іншій особі.

Цесія, її відмінність від новації.

Переведення боргу. Умови, при яких було можливо переведення боргу.

Тема 3.2. Виконання, забезпечення та припинення зобов'язань

Головна мета зобов'язання.

Поняття платежу.

Вимоги, за яких зобов'язання вважається виконаним. Виконання належним боржником. Місце виконання. Спосіб виконання.

Прострочка виконання зобов'язання. Наслідки невиконання зобов'язань.
Умови, за наявності яких наступала відповідальність за невиконання зобов'язань:

- 1) вина;
- 2) наявність збитків.

Поняття вини в Стародавньому Римі. Форми вини: умисел і необережність.

Необережність мала такі види:

Груба, легка, щонайлегша.

Поняття конкретної вини.

Відповідальність без вини власників заїжджих дворів, готелів і кораблів.

Поняття майнової шкоди. Склад майнової шкоди:

- 1) втрата наявного,
- 2) втрачена вигода. Відмінність між цими поняттями.

Підстави звільнення боржника від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язання: 1) випадок; 2) непереборна сила.

Випадок – це збіг обставин, за яких немає вини боржника.

Непереборна сила – дії стихійних сил природи, які неможливо усунути.

Правові способи забезпечення зобов'язань: завдаток, штраф або неустойка, застава, порука.

Завдаток – грошова сума або інша цінна річ, яку боржник дає кредитору в момент укладання договору.

Штраф або неустойка – визначена в договорі грошова сума, яку боржник зобов'язаний був виплатити кредитору в разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань.

Порука – забезпечення виконання зобов'язання шляхом залучення додаткового боржника.

Припинення зобов'язання, крім виконання: новація, залік, смерть однієї із сторін, випадкова неможливість виконання (фізична або юридична).

Тема 3.3. Договори

Поняття договору. Предмет договору. Види договорів: контракти і пакти.

Контракти – це формальні угоди, що забезпечувалися позовним захистом.

Пакти – це неформальні угоди, які не мали позовного захисту і юридичного значення.

Види контрактів: вербальні, літеральні, реальні, консенсуальні, безіменні.

Договори суворого права та договори доброї совісті.

Односторонні та двосторонні договори.

Платні та безоплатні договори.

Умови дійсності договорів. Вільне волевиявлення сторін.

Пороки волі: насильство, погроза, обман, помилка. Необхідний об'єм правоздатності та дієздатності сторін. Форма договору. Визначення предмета договору. Фізична, юридична, моральна реальність виконання договору.

Поняття змісту договору: істотні, звичайні, випадкові.

Строк договору. Відкладальні та скасувальні строки.

Мета договору. Каузальні та абстрактні договори. Стадії укладання договору. Оферта – пропозиція укласти договір. Акцепт – прийняття пропозиції укласти договір.

Тема 3.4. Окремі види договорів

Вербальні договори – це договори, які уклалися на підставі усного проголошення певних слів, формул, фраз. Види вербальних договорів: стипуляція, обіцянка вільновідпущеника патрону при звільненні, обіцянка про встановлення посагу.

Літеральні договори – це договори, які уклалися письмово.

Види літеральних договорів: записи у прибутково-видаткових книгах, синграф, хірограф.

Реальні контракти – це договори, які набували юридичної чинності в момент фактичної передачі речі.

До реальних договорів належали позика, позичка, зберігання, застава. Договір позики. Права та обов'язки сторін.

Договір позички. Права та обов'язки сторін.

Договір зберігання. Права та обов'язки сторін. Різновиди договору зберігання:

- 1) платне зберігання;
- 2) «нешасний» схов;
- 3) ненормальне зберігання;
- 4) секвестр.

Договір застави. Права та обов'язки сторін.

Консенсуальні контракти – це контракти, які набувають чинності з моменту досягнення угоди.

До консенсуальних контрактів належать договір купівлі-продажу, договір найму, договір доручення, договір про сумісну діяльність.

Договір купівлі-продажу. Істотні елементи договору. Права та обов'язки сторін.

Договір найму. Види договору найму: найм речей, найм послуг, найм роботи. Права та обов'язки сторін. Відмінність між цими видами договорів. Договір доручення. Предмет договору. Права та обов'язки сторін. Поняття «гонорару». Припинення договору. Договір про сумісну діяльність. Права та обов'язки сторін. Правові відносини з третіми особами.

Безіменні контракти. Види: договір міни та оціночний договір.

Поняття договору міни. Права та обов'язки сторін.

Оціночний договір. Права та обов'язки сторін.

Пакти, їх види: а) приєднані; б) преторські; в) імператорські.

Приєднані пакти – додаткові до головного договору угоди.

Преторські пакти дістали позовний захист від преторів. До них належали пакти про підтвердження боргу, які поділялися на:

- 1) угоди з суддею про розгляд ним спору;
- 2) угода з капітаном корабля, господарем готелю про недоторканість речей;
- 3) угоди з банкіром щодо сплати обумовленої суми за рахунок клієнта третій особі.

Імператорські пакти:

- 1) компроміс;
- 2) угода про надання посагу;
- 3) угода про дарування.

Тема 3.5. Позадовісні зобов'язання

До позадовісних зобов'язань відносились зобов'язання ніби з договорів, делікатні зобов'язання і зобов'язання ніби з делікту.

Зобов'язання ніби з договорів:

- а) зобов'язання з ведення чужих справ без доручення;

б) зобов'язання з безпідставного збагачення.

Правові ознаки ведення чужих справ без доручення.

Зобов'язання з безпідставного збагачення: позов про помилковий платіж; повернення краденого; позов про повернення одержаного несправедливо.

Деліктні зобов'язання. Види деліктних зобов'язань: а) кривда; б) крадіжка; в) неправомірне пошкодження чужого майна.

Кривда – це посягання на тілесну недоторканість вільної людини.

Крадіжка – це крадіжка в прямому значенні, привласнення, розтрата, шахрайство тощо.

Неправомірне знищення або пошкодження чужого майна передбачає, що пошкодження або знищення чужого майна повинно бути вчинено безпосередньо діями правопорушника.

Зобов'язання ніби з деліктів:

- 1) відповідальність судді за постановлення несправедливого присуду;
- 2) відповідальність мешканців будинків за викинуте або вилите;
- 3) небезпечне для пішоходів виставлене, підвішене або вивішене, щ може впасти на людей;
- 4) відповідальність власників готелів, кораблів, які завдали шкоди майну постояльців і пасажирів;
- 5) шкода, заподіяна рабом або твариною чужому майну або особі.

Розділ 4. Спадкове право

Тема 4.1. Поняття спадкування, види спадкування

Поняття спадкового права.

Спадкування – це перехід майна після смерті його власника до інших осіб.

Спадкодавець – особа, після смерті якої залишилося майно.

Спадкоємець – особа, до якої переходить у встановленому порядку майно небіжчика.

Спадкове майно (спадкова маса, спадщина) – сукупність прав та обов’язків спадкодавця.

Універсальне та сингулярне спадкоємство.

Відкриття спадщини – смерть спадкодавця.

Час відкриття спадщини – день смерті спадкодавця.

Основні етапи розвитку римського спадкового права: 1) спадкування за *jus civile*; 2) спадкування за преторським едиктом; 3) спадкування за імператорськими законами; 4) спадкування у «праві Юстиніана».

Види спадкування: за законом і за заповітом.

Поняття заповіту. Форми заповіту: приватні та публічні. Приватні заповіти поділялися на письмові та усні. Види публічних заповітів: 1) заповідач висловлював свою волю в суді; 2) передавав свою волю у письмовій формі імператору.

Активна та пасивна заповідальна правоздатність. Постуми.

Поняття обов’язкової частки в спадщині.

Спадкування за законом. Класи спадкоємців за законом.

Спадкування за правом представлення.

Тема 4.2. Прийняття спадщини

Способи прийняття спадщини:

а) заява про намір прийняти спадщину;

б) фактичний вступ в управління спадковим майном.

Поняття спадкової трансмісії.

Сингулярне наступництво – це перехід до окремих осіб лише майнової вигоди.

Легати і фідіюкоміси. За легатом переходимо окреме право, а не частина спадщини.

Фідеюкоміси покладалися на спадкоємців як за заповітом, так і за законом.

Дарування на випадок смерті.

Виморочена спадщина.

4. Рекомендована тематика семінарських занять

План семінарських занять з дисципліни „Основи римського приватного права” для студентів спеціальності „Правознавство” розроблені згідно з навчальним планом факультету соціології і права НГУУ „КП”.

Мета семінарського заняття навчити студента самостійно мислити, орієнтуватися в учбовому матеріалі, володіти необхідною цивільно-правовою термінологією, приймати участь у дискусії, аналізувати виступи інших студентів.

Підготовка до семінарського заняття передбачає ретельне вивчення студентом лекційного матеріалу, роботу над основною та додатковою літературою.

На семінарському занятті можуть проводитися контрольні та тестові роботи. Також на семінарському занятті захищаються реферати з відповідної теми. Студенти повинні придбати навички у проведенні диспутів, наукових спорів, вміння задавати питання та відповідати на поставлені питання. Студенти повинні навчитися аргументувати власну думку.

Теми семінарських занять:

Заняття 1. Поняття, предмет, система, історичне значення та джерела римського приватного права.

Заняття 2. Захист цивільних прав.

Заняття 3. Особи. Сімейні правовідносини.

Заняття 4. Володіння.

Заняття 5. Поняття, види, набуття, припинення та захист права власності.

Заняття 6. Права на чужі речі.

Заняття 7. Поняття, зміст, підстави виникнення, види зобов'язань.

Виконання, забезпечення та припинення зобов'язань.

Заняття 8. Договори. Окремі види договорів.

Заняття 9. Позадовісні зобов'язання.

5. Рекомендований перелік лабораторних робіт (комп'ютерних практикумів)

Не передбачено навчальним планом.

6. Рекомендовані індивідуальні завдання

Під час вивчення курсу «Основи римського приватного права» передбачено написання рефератів.

7. Рекомендована література

Базова література:

1. Дождев Д.В. Римское частное право. – М., 1996.
2. Новицкий И.Б. Римское право. – М., 1996.
3. Подопрігора А.А. Основы римского гражданского права. – К., 1994.
4. Подопрігора О.А., Харитонов Є.О. Римське право: Підручник. – К: Юрінком Інтер, 2003.

Допоміжна література:

1. Бартошек М. Римское право. – М., 1988.
2. Боголепов Н.П. Учебник истории римского права. – 2-е изд. – М., 1990.
3. Васильченко В.В. До питання про можливість рецесії стародавнього римського порядку спадкування за законом у сучасному спадковому праві України // Право України. – 1997. - № 5.

4. Васильченко В.В. Рецепція римського спадкового права в сучасному спадковому праві України: Дис. канд. юрид. наук. К., 1997.
5. Дигесты Юстиниана / Избранные фрагменты в переводе и с примечаниями И.С. Перетерского. – М., 1984.
6. Дождев Д.В. Основание защиты владения в римском праве. – М., 1996.
7. Дождев Д.В. Римское архаическое наследственное право. – М., 1993.
8. Дождев Д.В. Эволюция власти домовладыки в древнейшем римском праве // Сов. гос. и право. – 1990. - № 12.
9. Дроніков В.К. Римське приватне право. – К., 1961.
10. Институции Юстиниана // Пер. с лат. – М., 1998.
11. Йоффе О.С., Мусин В.А. Основы римского гражданского права. – Л., 1974.
12. Косарев А.И. Римское право. – М., 1986.
13. Косарев А.И. Римское право. – М., 1998.
14. Косарев А.И. Этапы рецепции римского права. Советское государство и право. 1983. № 7.
15. Кофанов Л.Л. Обязательственное право в архаическом Риме. – М., 1994.
16. Муромцем С.А. Рецепция римского права на Западе. – М., 1886.
17. Нерсесянц В.С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства. – М., 1998.
18. Никифоров Б.С. Латинская юридическая фразеология. – М., 1979.
19. Новицкий И.Б. Основы римского гражданского права. – м., 1956, 1960, 1972, 1993.
20. Онофрейчук В.Д. Прекарій у римському праві: Автореф. дис. канд. юрид. наук. – К., 1996.
21. Перетерський И.С. Дигесты Юстиниана: Очерки по истории составления и общая характеристика. – М., 1956.
22. Підпригора О.А. Захист права власності в римському приватному праві. – К., 1960.

23. Підпригора О.А. Основи римського приватного права. – К. 1995,1997, 2001.
24. Покровский И.А. История римского права – СПб., 1998.
25. Пухан И., Поленак – Акимовская М. Римское право / Пер. с макед. – М., 1999.
26. Савельев В.А. Римское частное право: проблемы истории и теории. – М., 1995.
27. Салогубова Е.В. Римский гражданский процесс. – М., 1997.
28. Тит Ливий. История Рима от основания города. – Т. 1-3 / Пер. с лат. – М., 1989.
29. Харитонов Е.О. Основы римского частного права. – Харьков, 1998.
30. Харитонов Є.О. Приватне право у Стародавньому Римі. – Одеса, 1996.
31. Хвостов В.М. Система римского права: Учебник. – М. 1996.
32. Хутез М.Х. Римское частное право. – М., 1994.
33. Черниловский З.М. Лекции по римскому частному праву. – М., 1991.
34. Черниловский З.М. Римское частное право. – М., 1997.

Література до теми 1.1.:

Базова: 1 [с. 1-116]; 2 [с.3-32]; 3 [с.3-42]; 4 [с. 65-81].

Допоміжна: 1,2,9,10,11-13,19,25,26,29-34.

Література до теми 1.2.:

Базова: 1 [с. 1-116]; 2 [с.3-32]; 3 [с.3-42]; 4 [с. 82-94]; [с. 126-174].

Допоміжна: 3,4,5,9-14,16,18,19,21,23-26,28-34.

Література до теми 1.3.:

Базова: 1 [с. 168-227]; 2 [с.33-46]; 3 [с.43-62]; 4 [с. 292-301].

Допоміжна: 6,23,25,27,29-34.

Література до теми 1.4.:

Базова: 1 [с. 228-228]; 2 [с.47-61]; 3 [с.63-83]; 4 [с. 263-276].

Допоміжна: 8,9,11-13,19,25,26,29-34.

Література до теми 1.5.:

Базова: 1 [с. 279-302]; 2 [с.62-72]; 3 [с.84-100]; 4 [с. 277-291].

Допоміжна: 1,2,5,8,9-13,19,23-26,29-34.

Література до теми 3.1.:

Базова: 1 [с. 427-485]; 2 [с.140-156]; 3 [с.168-192]; 4 [с. 347-356].

Допоміжна: 1,2,5,9-13,15,17,23-26,29-34.

Література до теми 3.2.:

Базова: 1 [с. 427-485]; 2 [с.140-156]; 3 [с.168-191]; 4 [с. 357-365].

Допоміжна: 1,2,5,9-13,15,17,23-26,29-34.

Література до теми 3.3.:

Базова: 1 [с.117-167]; 2 [с.120-140]; 3 [с.192-236]; 4 [с. 366-376].

Допоміжна: 1,2,5,9-13,15,17,23-26,29-34.

Література до теми 3.4.:

Базова: 1 [с. 486-543]; 2 [с.196-236]; 3 [с.205-245]; 4 [с. 377-408].

Допоміжна: 1,2,9-13,19,21,23-26,29-34.

Література до теми 3.5.:

Базова: 1 [с. 543-560]; 2 [с.209-222]; 3 [с.246-262]; 4 [с. 409-423].

Допоміжна: 1,2,5,9-13,19,29-34.

Література до теми 4.1.:

Базова: 1 [с. 501-610]; 2 [с.223-240]; 3 [с.263-284]; 4 [с. 424-437].

Допоміжна: 3,4,7,9-13,23,29-34.

Література до теми 4.2.:

Базова: 1 [с. 501-610]; 2 [с.223-240]; 3 [с.263-284]; 4 [с. 438-442].

Допоміжна: 3,4,7,9-13,23,29-34.

8. Засоби діагностики успішності навчання: залікові білети, модульна контрольна робота у вигляді тестів

9. Методичні рекомендації

Навчальна програма є основним методичним документом, що визначає зміст та технологію навчання з кредитного модуля.

Навчальна програма з курсу містить:

- Загальні відомості, в яких визначається роль і значення кредитного модуля у підготовці фахівців, зазначається назва дисципліни, до якої входить кредитний модуль;
- Розподіл навчального часу за видами навчальних занять;
- Мету і завдання кредитного модуля, які подаються у вигляді системи конкретних знань та умінь;
- Розподіл навчального часу за темами;
- Лекції, семінарські заняття та індивідуальні заняття;
- Засоби діагностики успішності навчання (залікові питання, комплексні контрольні роботи);
- Навчально-методичні матеріали (список навчальної літератури: основної та додаткової).

Робоча програма кредитного модуля повинна відповідати нормативним вимогам. При розробленні програми враховують досягнення сучасної науки, забезпечується можливість студентів в отриманні якісних знань, інтерес до спеціальності. Програма повинна відповідати структурним вимогам: кількості розділів; кількості годин, виділених на лекції, самостійну роботу, семінарські заняття. Програма кредитного модуля повинна містити чіткі вимоги щодо контролю якості знань студентів та індивідуальної роботи (залікові білети, МКР, ДКР, реферати). При підбірці базової та допоміжної літератури необхідно враховувати можливості студентів знайти та опанувати цю

літературу. При підготовці робочої програми кредитного модуля необхідно керуватися основним правилом – програма створюється для студентів і в інтересах студентів.